Tarımda kolektif çalışma **sonuç verir**

Toprağın korunması ve tarımsal üretimde verimliliğin artmasına yönelik yeni nesil bitki besleme çözümlerini üreticilere sunduklarını belirten Hekagro Yönetim Kurulu Başkanı Enis Hekimoğlu, tarımda sürdürülebilirliğin, teknoloji kullanımının ve kamu, üniversite ve özel sektör iş birliğinin önemine vurgu yapıyor. Ayrıca Hekimoğlu, Türkiye tarım sektöründe eksik gördüğü noktaları ve çözüm önerilerini tarlasera'ya anlatıyor.

FIRAT ŞİT

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz? Tarım ile tanışma hikayeniz nasıl oldu?
İlkokulu FMV İstanbul Işık Lisesi'nde yatılı okudum. 1987 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü'nü bitirdikten sonra 2 yıl yurt dışında yabancı ot ilaçlarının toprak ve yer altı sularına bıraktığı kalıntıların araştırıldığı, ICI Agrochemical'ın İngiltere'de bulunan Jealotts Hill Ar-Ge istasyonun Bracknell Tarım Fakültesi iş birliği projesinde yer aldım. Türkiye'ye döndüğümde 1990-1994 yılları arasında Akdeniz İhracatçı Birlikleri'nde Tarımda Avrupa Birliği'ne uyum çalışmalarında görev aldım. Bu çalışmadan sonra ise Hekagro Solutions'ın doğduğu ilk firma olan Hekimoğlu Zirai İlaçlar bünyesinde ICI, BP Tarım İlaçları ve Rito Tohumculuk ile Tessenderlo Kerley'in bölgesel temsilciliklerini yaparak ticaret hayatına adım attım. Tarım ile çok küçük yaşlarda tanıştım. Ailemin 3 nesildir turunçgil meyveleri yetiştiriciliği yapmasından dolayı küçük yaşlarda toprağın kokusu, yaprağın yeşili, portakalın turuncusu hafızam da ilk kalanlar olmuştur.

Hekagro uzun yıllardır Türkiye tarımına hizmet eden bir şirket. Türkiye üreticisine farklı konularda çözümler sunduğunu biliyoruz. Hekagro olarak üreticilere hangi alanlarda, ne gibi çözümler sunuyorsunuz?
Hekagro, bitki besleme üzerine uzmanlaşmış bir firma. 35 yıldır Türkiye üreticisine hizmet veriyor. 20 yıl evvel toprak ıslahı, bitki besleme, bitki koruma alanlarında bugünkü teknolojileri, bugün ise 20 yıl sonrasının yüksek patentli teknolojilerini sunuyoruz. Topraktan başlayarak, yetiştirilen ürünün istenen verim ve kalite kriterlerine ulaşması için tüm üretim periyodunu yönetmeye çalışıyoruz. Bilinçsiz sulama, gübreleme ve olumsuz iklim şartları toprak yapısının üreticiler aleyhine bozulmasına sebep oluyor. Hekagro olarak, başta toprakta faydalı mikroorganizmaların artışı, tuzluluğun azaltılması, topraktaki bağlı elementlerin çözülerek faydalı hâle gelmesi ve bunlara bağlı verimliliğin artışı şeklinde çözümler sunuyoruz. Ayrıca ÜRE, DAP, 20-20-0 gibi klasik gübrelerden daha az kullanılarak, daha fazla verimlilik sağladığı bilimsel olarak ispatlanmış durumda. Doğaya hiçbir

ENİS HEKİMOĞLU

İlkokulu FMV İstanbul Işık Lisesi'nde yatılı olarak okudu. 1987 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü'nü bitirdi. 2 yıl boyunca ICI Agrochemical'ın İngiltere'de bulunan Jealotts Hill Ar-Ge istasyonunda Bracknell Tarım Fakültesi iş birliği projesinde yer aldı. Türkiye'ye dönüş yaptıktan sonra 1990-1994 yılları arasında Akdeniz İhracatçı Birlikleri'nde Tarımda Avrupa Birliği'ne uyum çalışmalarında görev aldı. Hekagro Yönetim Kurulu Başkanı olarak çalışma hayatını sürdüren Enis Hekimoğlu, ailesinin 3 nesildir turunçgil meyveleri yetiştiriciliği yapmasından dolayı çok küçük yaşlarda tarımla tanıştı.

zararı olmayan yeni nesil azot stabilizatörü ve fosfor inhibitörlerini Türk tarımına ve üreticilerimize kazandırdık. Yine hububat ve baklagillerde tohuma uygulanan, 4 yıllık resmi kurum çalışmalarında ortalama yüzde 11,4 verim artışı sağladığı ispatlanan, organik tohum kaplama ürünümüzü üreticilerimizle buluşturduk.

Bitki besleme tarımsal üretim zincirinin en önemli girdilerinden biri. Bitki besleme endüstrisinin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bitkisel üretimde verimin yüzde 60'a varan artışı bitki beslemeyi ilgilendiriyor. Bunu dünyada yapılan bilimsel çalışmalardan biliyoruz. Yarım asırdan fazladır minarellerin bitkisel üretimde kullanımı önemli bir yer teşkil ederken, 2021 yılı itibariyle dünya gübre tüketimi 200 milyon tonu aştı ve sektörde konvansiyonel hammadde niteliğindeki ürünlerin azalması ile yeni nesil biyostimülant mikrobiyel içerikli özel moleküllerin kullanımında ciddi oranda artışlar meydana geldi.

Ne yazık ki sektörümüzdeki yasal uygulamalar ve buna bağlı denetim ve cezai uygulamalarda sıkıntılar yaşanıyor. Bu da sektöre olan güveni azaltıyor ve ciddi firmaların rekabet etmekte zorlanmasına sebep oluyor. Rekabet sıkıntısı da beraberinde Türkiye'de yeni nesil ve daha etkin gübrelere dair araştırmaların yapılması ve üretilmesinin önünü kesiyor veya yavaşlatıyor. Firmaların bu alanda Ar-Ge çalışmalarına yatırım yapmalarında da isteksizlik doğuruyor. Böylelikle verimliliği ve kaliteyi arttıracak klasik gübrelerden özel gübrelere geçiş yavaşlıyor. Üreticilerin artan üretim maliyetlerini karşılaması ve kazanç elde edebilmesi için ürettiği ürünün kalitesini ve verimini arttırması gerek. Bunun da yolu toprak-yaprak analizlerine dayanan bilinçli bitki besleme programları hazırlamak ve takip etmekten geçmekte. Sektör, bu anlamda sadece ticari kaygılar gütmeyip, bizim 20 yıldır yaptığımız gibi üreticilerine yol gösterici olmalı, gübreleri en doğru şekilde kullanmaları için onlarla yan yana yürümeli.

Sizce Türkiye üreticisi bitki beslemenin öneminin farkında mı? Doğru bir bitki besleme için gerekli adımları atıyor mu? Eskiye göre bu konuda bir gelişme kaydedildiğini düşünüyor musunuz?

Tabii ki geçmiş dönemden bugüne bir değişim söz konusu. Özellikle Türkiye'de suyun doğru kullanımı bilinci ile mekanizasyonun gelişmesi fertigasyonun önünü açarken, gerçek damlama ve ekim öncesi uygulanan gübrelerde daha bilinçli hareket edilmeye başlandı. Ancak Türkiye'de gübrenin hâlâ 3.0 olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda özel sektör, kamu, üniversite iş birliği ile ortaya çıkacak doğru bilgiler ve planlamalar ile üreticinin gübredeki temel 4 doğruya ulaşmasının daha kolay olacağına inanıyorum. Kanaatimce, tüm üreticilerimizin tarımsal girdiler içerisinde en çok dikkatini çeken gübre maliyetleri. Piyasada üretilen bitkisel ürünlerin fiyatı düştüğü anda üreticiler maliyeti azaltmak adına hemen gübre kullanımında kısıtlamaya gidiyor veya kalitesinden endişe duysa bile fiyatı ucuz kaynaklara yöneliyor. Bu da sadece verim kayıplarına değil, kalite ve hasat sonrası ürün kayıplarına da sebep oluyor. Büyük tarımsal işletmelerde bitki besleme bilinci artarken, küçük işletmelerde üretilen ürünlerin dalgalı fiyatlanmalarına bağlı olarak bu bilinç yavaş gelişiyor. Hekagro olarak, biz bu bilincin gelişmesi için 20 yılı aşkın süredir aralıksız çalışmalarımıza devam ediyoruz. Her yıl ücretsiz olarak yüzlerce toprak ve yaprak analizleri yaparak üreticilerimize destek olmaya çalışıyoruz. Bizimle yola çıkan üreticilerimize en uygun maliyetle en

iyi verim ve kaliteyi yakalamak adına ne yapılması gerekiyorsa çalışıyoruz.

Dünyada ve Türkiye'de iklim değişikliğinin etkisiyle tarımsal üretimde belli başlı sıkıntılar yaşanıyor. Türkiye'de buna ek olarak girdi maliyetlerindeki artışlar üreticileri zorlayan başka bir etmen. Özellikle de gübrelerde yaşanan fiyat artışları dikkat çekiyor. Bu durum bitki besleme sektöründe nasıl bir hava yaratıyor? Bu durumun geçici olduğunu düşünüyor musunuz?

Türkiye gübre sektörünün yüzde 90 oranında ithalata dayalı olması, dünyada son 1 yılda yaşanan gübre hammadde fiyatları ve ilaveten son 6 aydır Türkiye'nin yurt dışı paraları karşısındaki değer kaybı Türk üreticisinin gübre yatırımını etkiliyor. Bazı mahsullerde üreticilerin kullanacağı düşük miktardaki gübreler maalesef mahsul kayıplarını artıracak. Bizim ana yurt dışı tedarikçilerimiz kontratlı çalıştıkları için 2021 Ekim-Aralık döneminde hammadde fiyat artışlarını yansıtmadan Türkiye'ye gübre gönderdiler ve biz de Türk tarımına sunduk. Hâlâ Türkiye'de döviz artışı dışında hammadde fiyatlarımızı diğer gübre tedarikçilerinin yüzde 50 gibi büyük bir oranında daha aşağıda tutarak Türk tarımına önemli bir destek sergilediğimizi düşünüyorum. Özellikle de fosfor, potasyum gibi ana elementlerde 2022-2023 hammadde fiyatlarının yüksek seyrini sürdüreceği tahmin ediliyor. Gübre girdi maliyetlerinin artışı üreticilerde endişe ve kaygı yaratırken, aslında bitki besleme sektöründe de paralel bir endişe yaratıyor. Üreticilerin tarım dışı başka alanlara kaymak için fırsatlar aradığını gözlemliyoruz. Girdilerdeki artışla birlikte tarımsal üretimde çalışacak insan sayısının da azalması üreticilerin bu alandan çıkma isteğini körüklüyor. Tüm bunlara bağlı olarak gübre kullanımı da azalıyor. Ana problem girdi artışı ile üretilen ürünlerin tarla fiyatlarındaki artışın paralel olmamasından kaynaklanıyor. Üretici gübre kullanımının azalması ile elde ettiği ürünün verim ve kalitesinin düştüğünü ve tüm bunlara bağlı gelirinin azaldığını yakın zamanda öğrenecek. Dolayısıyla bu durumun geçici olduğunu ve yakın zaman da dengeleneceğini düşünüyorum.

Dünyada tarımın birçok alanında özellikle de tarım teknolojilerinde yeni gelişmeler ve trendler ortaya çıkıyor. Bitki besleme alanında da bu gelişmelerin ve trende dönüşecek bitki besleme çözümlerinin olduğunu düşünüyor musunuz?

Hekagro olarak bu alanda da öncü olmaya çalışıyoruz. Yaptığımız birçok çalışma aslında yeni bir trendin habercisi. Örneğin klasik gübrelerin daha az kullanılarak ve daha etkin sonuçlar alınmasını sağlayacak azot stabilizatörü, fosfor inhibitörü, verimliliği artıran organik tohum kaplama ürünlerimizin trende dönüşmemesi için hiçbir sebep yok. Yine MAP'a karşılık 1/3 oranında veya potasyum nitrat gibi potasyumlu gübrelere göre 1/4 oranında daha az kullanılan çözümlerimiz de buna örnek. Tüm bunlar üreticilerin özellikle gübreleme maliyetlerinin dengelenmesi ve kazançlarının artırılmasına yönelik. Gelecek nesil için temiz su ve toprak tedarik etmenin, üreticilerin yetiştirdiği her ürün için verimli besin sağlamak kadar önemli olduğuna inanıyoruz. Bizim için sürdürülebilirlik ve kârlılık el ele gider.

Üreticilerimizin mevcut Türkiye toprak koşullarında azot ve fosfor kayıpları minimize edilmiş, 6 ay boyunca bitkilerin emrinde olan azot ve fosforu kullanması Türkiye'nin hammadde ihtiyacını yüzde 30'lara varan oranda azaltıyor. Bir diğer taraftan yeni sınıf patentli tohum inokulant ve kaplamaları çok hızlı gelişen yeni nesil bitki besleme ürünleri olacak.

Bitki besleme alanında faaliyet gösteren yerli ve global birçok marka bulunuyor. Hekagro'yu bu rekabette ayıran en önemli özellikleri nasıl sıralarsınız?

Sağlıklı yaşam için "Temiz Hava, Temiz Su" mottosu ile Türkiye üreticisinin gübreye yaptığı yatırımın kayıplarını azaltıp, kârlılığını artırıyoruz. Biyolojik etkinliği 20 yılı, bizim 15 yılı aşan Ar-Ge denemelerimizin yanı sıra 32 farklı bitki örtüsünde 1500'den fazla çalışma ile ortaya çıkan gübre yatırım getirisinin hep pozitif olmasının altında bazı sebepler yatıyor. Bunları; klor, nitrat içermeyen ve dünyanın en düşük tuz indeksine sahip gübreler olması, çevreci ve tüm canlılara dost, yüksek dozlarda dahi fitotoksite riski düşük, bitkiye yapraktan 48 saatte alınıp bitki iletim demetlerinde meyveye en hızlı taşınan sistemik etkili, az kimyasal içeriği ile daha yüksek etkiye sahip moleküller, biyostimülant etki ile toprak ve bitki sağlığını gözeten patentli teknolojiler, Ar-Ge çalışmalarına önem veren önde gelen bitki besleme firmalar ile çalışma, organik, organomineral ve biyostimülant içerikli geniş ürün portföyü, özellik-değer-avantaj-fayda bağlamında rakiplerine göre önde olmak, Tarım ve Orman Bakanlığı, ziraat odaları, ihracatçı birlikleri, ticaret ve sanayi odaları, üretici birlikleri ve kooperatifler ile sürekli istişare hâlinde olup tarım sektöründe bitki beslemeden kaynaklı sorunlara yönelik çözüm odaklı çalışmalar yapmak şeklinde sıralayabiliriz.

2022 yılında öne çıkaracağınız ürünler veya çözümler var mı? Gelecekte üreticilere ne gibi ürünler ve çözümler sunmayı planlıyorsunuz?

Son yıllarda faydalı böceklere, mikroorganizmalara, çevreye ve insan sağlığına zarar veren birçok pestisit yasaklandı. Aynı durum gübrelerde de söz konusu. Tarım

ve Orman Bakanlığı önlemlerini almaya çalışıyor. Biz de özellikle bu yıldan itibaren fungal ve bakteriyel hastalıklar için çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyen organik tarım ruhsatlı, kalıntı değeri 0 gün olan, Türkiye'de 10 ayrı bitkide ruhsatlandırılmış biyolojik fungisit Companıon ve sistemik sıvı bakırımız Metalosate Copper ürünlerinde çalışmalarımıza ağırlık verdik. Bu ürünler başta Avrupa, ABD ve Asya olmak üzere birçok ülkede kullanılıyor. Üreticilerimiz bu ürünleri bitkilerinde hem yapraktan hem de topraktan düzenli sıklıkta doğru zaman ve dozda kullandıklarında kimyasal fungisit kullanımı daha az veya hiç olmayacak. Aynı zamanda sürdürülebilir tarımda organik, organomineral ve biyostimülant gübrelerimizi konvansiyonel gübrelere göre daha az kullandırarak toprak, su ve doğaya zarar vermeden bitkiyi iklimsel değişiklikler ile oluşacak streslere ve hastalıklara karşı bağışıklık sistemini güçlendirerek daha dayanıklı hâle getirmeye çalışacağız.

Tarımda dijitalleşme günümüzün en önemli konularından biri. Üreticilere kolaylık sağlayan dijital çözümler üzerinde duruyor musunuz?

Tarım araştırmaları gösteriyor ki gelecekte inovatif tarım, tarım 5.0 ve hassas tarım uygulamalarına daha fazla yer verilecek. Çünkü tarım ve teknoloji ilişkisinin artmasıyla makine ile makinenin haberleşmesi, otonom traktörler, tarım makinaları ve sensörler gelişmekte, gelişmeye de devam edecek. Bunun sonucu olarak veri odaklı bir tarım ekosistemi oluşmaya başladı. Veri odaklı tarım, karar verme ve imkanları etkin kullanma noktasında üreticilere yardımcı olurken, otomasyon sistemleri de tarım arazilerinin etkin şekilde değerlendirilmesi sağlanıyor. Doğru bilgi ile yönlendirilmiş üreticinin doğru oranda, doğru araçlarla gübreleme, zirai ilaçlama sulama yapması, ürünün verimliliğinin ve kalitesinin artmasıyla üreticinin kazancı maksimize ediliyor. Böylelikle tarımda üretim şekilleri geliştirilerek, kaynakların doğru ve etkin kullanılarak daha az girdi ile daha çok üretim gerçekleştirilecek. Hekagro Solutions, çözüm ortakları ile birlikte on beş yıl öncesinden bugünün teknolojisini öngörerek Ar-Ge çalışmalarını yapmış ve üretim proseslerini dünya tarım sektörünün hizmetine sunmuş bir firma. Türkiye tarım sektörü için 2023 yılı itibariyle ulaşılması planlanan, tarımsal Gayri Safi Yurt içi Hasıla'yı 150 milyar dolara ve tarım ürünlerini 40 milyar dolara çıkarma hedefiyle hazırlıklarını başlattı.

Dünyada tarım arazilerinin toplam araziler içindeki payı yüzde 38 iken, Türkiye'de yaklaşık yüzde 51 olması önemli bir avantaj. Bu avantaj ve sahip olduğu diğer potansiyel imkanlarla Türkiye hem güçlü bir tarım ülkesi hem de tarımın geleceğinde önemli bir aktör. 2050'de ülke nüfusumuzun 100 milyona ulaşacağı tahmin ediliyor. Oluşacak yeni ihtiyaçları karşılamak için tarımsal üretimde dijitalleşmeye gidilmesi ve verim artışının sağlanması gerekiyor.

Biz de tarımsal faaliyetin gübreleme kısmında dijitalleşmenin birçok faydasını görerek kullanmaya devam ediyoruz. Kısaca bunlardan bahsetmek gerekirse; seralarda ortam sıcaklığı ve nemi, toprak tuzluğu ve pH derecesini sensörler vasıtasıyla uzaktan takip ediyoruz. Türkiye'de ilk defa kullanılan toprak altı röntgenini mikro kamera ile çekerek kök gelişimini izliyoruz. ABD'de tarla bitkilerinde uzun yıllardır kullanılan ekim mibzeri üzerine monte edilen, traktörde GPS ile çalışan, ekim esnasında direkt tohum üzerine sıvı taban gübresi enjekte eden Surefire makinesini Türkiye'ye ilk defa 10 yıl önce deneme amaçlı getirdik.

Türkiye'de üreticilerin tarımdaki dijital dönüşüme bakış açısını nasıl görüyorsunuz? Sizce kolaylıkla ayak uydurabiliyorlar mı?

Türkiye üreticisinin son yıllardaki girdi maliyetlerinin artması maalesef tarım sektöründe de rekabeti son derece artırdı. Bu rekabete rağmen üreticiler maliyet artışlarından kaynaklı problemler yaşıyor. Buna paralel olarak yüzdesel olarak çok düşük bir üretici oranı henüz dijital çözümlere uyum gösteriyor ve sıcak bakıyor. Türkiye tarımında yapılacak kalıcı ve sürdürülebilir iyileştirici modeller ile Türkiye üreticisinin gelir seviyesine paralel olarak dijital tarıma çok daha yüksek oranda bakış açısı ve uyum olacak. Şu an küçük ve orta ölçekli üreticilerimizin maalesef konuya dair ya bilgisi yok ya da ilgilenmiyor. Cep telefonu kullanmayı bilen her üretici, birim alandan daha fazla verim ve kalite almak, zamandan tasarruf etmek için dijital dönüşüme dair gerekli araştırmaları internetten, YouTube kanallarından veya sosyal medya üretici platformlarından yapıyorlar. Fakat bu tür teknolojik yenilikler yüksek maliyet olduğu için 2 kez düşünmek zorunda kalarak yatırımlarını erteliyor ve önceliği zorunlu girdilere ayırıyorlar. Tarımda dijital dönüşüme ayak uyduran bir üretici kullanımını tam olarak öğrendikten ve faydasını gördükten sonra sürdürülebilirliğini devam ettiriyor. Bazen biz neden daha önce bu sisteme geçmemişiz diye kendi kendine yakınabiliyor.

Günümüz koşullarında tarımı sürdürülebilir kılmak kritik bir mesele. Bu noktada Hekagro neler yapıyor? Türkiye tarımda sürdürülebilirliği sağlama noktasında nerede bulunuyor?

Dünyada ve Türkiye'de maalesef küresel ısınmaya bağlı olarak su kaynakları başta olmak üzere doğal kaynaklarda azalma söz konusu. Sürdürülebilir tarımda doğal kaynakların yok edilmemesi ve en verimli şekilde kullanılması esas. Bu noktada topraktaki doğal kaynakların ve minarellerin korunarak kullanımı, toprak veriminin en üst düzeyde korunması zaten Hekagro Solutions'ının teknolojik ürünlerinin üretim amacı ve prosesinin odak noktası. Türkiye'de de kuraklık başta olmak üzere doğal kaynaklarımızda azalma ve yok olma tehlikesi söz konusu. Bakanlık ile özel sektörün birlikte uzun soluklu kalıcı çalışmaları olmalı. Tarım ilaçlarında olduğu gibi gübre de de acil olarak biyolojik etkinlik çalışmalarının yapılması, toprak yapısının

korunması ve sürdürülebilir kılınması için çok büyük bir adım olabilir.

Sizce Türkiye tarımındaki en önemli problemler neler? Bu problemlerin çözümleri için ne söyleyebilirsiniz?

Türk tarımının en önemli problemi kamu, üniversite, özel sektör gibi üç ana başlığın iş birliği içinde olmaması. Bir diğer önemli sorun da üretim planlamasının bulunmaması. Yani üreticinin ürettiği üründen sezon sonunda kar mı zarar mı edeceğini bilmemesi de diyebiliriz. Bu belirsizlikten dolayı da Türkiye'de özellikle üreticiye fayda sağlayacak yeni nesil teknolojik ürünler kullanılamıyor, verim ve kalitenin azalmasına yol açılıyor. Bunların haricinde bilinçsiz gübre kullanımı, girdi maliyetlerinin yüksek olması, tarım arazilerinin dağınık ve parçalı olması, tarım arazilerinde yapılaşma, üretici eğitimlerinin yetersiz oluşu, sulanabilir arazi varlığının az olması ve su kaynaklarının etkin kullanılmaması gibi birçok problemler sayılabilir. Bunların çözümü için Tarım ve Orman Bakanlığımızın üniversiteler, araştırma enstitüleri, ziraat odaları, üretici birlikleri ve konusunda uzman özel sektör temsilcileri ile düzenli bir araya gelmesi gerek.

Türkiye tarımsal üretimdeki potansiyelini tam olarak kullanabiliyor mu? Eksik gördüğünüz konular var mı? Öncelikli problemler neler?

Türkiye maalesef tarımdaki potansiyelini tam kullanamıyor. Kullandığı kısımda da kayıpları çok fazla. Bir gün 100 milyar dolar ihracatı aşan bir Türkiye görürsek o zaman potansiyelini kullanmaya başlıyor diyebiliriz. Türkiye gerek coğrafi yapısıyla gerek iklimsel özelliğiyle sebze, meyve ve tahıl gruplarının üretiminde çeşitlilik ve lojistik imkanlarının daha avantajlı olması sebebiyle ihracat yapabilecek bir ülke konumunda. Dünyanın birçok ülkesi, coğrafi ve iklimsel özellikleri olumsuz olduğu için tarımsal üretimleri yeterli olmuyor ve tarım ürünlerini ithal ediyor. Türkiye tarımsal üretimi ile hem kendine yeterli bir ülke hem de dünyanın sebze-meyve mutfağı olma özelliğinde olan bir ülke.

İleri teknoloji ve bilgi çağının yaşandığı 21. yüzyılda gelişmiş ülkeler bilinçli ve teknolojik ürünler ile tarımsal girdi üretimlerini optimal düzeyde tutarak üretim yapmalarına karşılık, Türkiye'de halen bitkisel üretimde doğru ve bilinçli üretim yapılamıyor. Bunlardan en önemlisi de düzenli toprak, yaprak, su analizi yapılmadan eski teknoloji ile üretilen ve kontrolü yetersiz olan ağır metal, klor ve nitrat içeren suda ve toprakta çözünemeyen gübrelerin kullanılması. Dolayısıyla bu şekilde yapılan üretim hem çevreye hem doğaya hem de toprağın çoraklaşmasına ve üreticilerin gelir kaybına sebep oluyor.

Son yıllarda gelişmiş ülkeler de olduğu gibi Türkiye'de de insanların sağlıklı beslenmesi için sebze ve meyvelerde pestisitlerin kalıntı limitlerine önem veriliyor. Fakat son dönemlerde yapılan araştırmalar gösteriyor ki teknolojik olmayan ve ağır metal içeren gübrelerin kullanımı sonucu hem suda hem de bitkide oluşan zararlı kimyasal bileşikler insan sağlığını olumsuz yönde etkiliyor. Bakanlığın da desteğiyle bu tür ürünlerin daha kapsamlı kontrol edilmesi, sınıflandırılması ve üreticilerin bilinçlendirilerek patentli, yeni nesil, teknolojik, organik ve organomineral gübre kullanması sağlanmalı.

Gerçek ve özerk kooperatifleşme gerekiyor. Çünkü birçok bitki örtüsünde çok küçük ölçekli üreticiler bulunuyor. Ayrıca doğru havza modeli ile Türkiye'nin 10 yıllık tarım ürünleri üretimini planlamak şart. Son olarak çevre ve gıda güvenliğini maksimum seviyede sürdürülebilir kılmak en önemli ele alınması gereken eksik başlıklar olarak sıralayabiliriz.

Gelecekte tarım sektörünü neler bekliyor? Nasıl bir pozisyon almak gerekir?

Öncelikle artan dünya nüfusu, başta savaşların neden olduğu tarımsal emtialara ulaşmanın zorlaşması, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip tüketicilerin daha besleyici daha kaliteli ve her dönem ulaşmak istediği besinleri düşününce, gelecek yine tarımda diye düşünüyorum. Tabii bunların yanında iklim değişikliği, tatlı su sorunu, azalan tarım arazileri, tarımsal üretimden kaçan üreticiler, işçilik sorunu gibi konular tarımın önemini tüm dünyada artırırken, yeni sorunların da habercisi olarak görüyorum. Bunlara bağlı olarak sorunların bireysel çözümü pek olası görünmüyor. Dolayısıyla tarımı devlet politikası hâline getirip başta yerli kaynakları en iyi şekilde kullanarak, üretimi destekleyecek, depolayacak ve tekel olmasına izin vermeyecek tedbirlerin alınması gerek. Gelecekte dünya nüfusunun artması daha fazla tüketim olacağı anlamına geliyor. Bu da insanları tarım ve tarıma dayalı sanayi üretiminde artışa zorluyor. Fakat üretimin önündeki en büyük engelleri ise küresel ısınma ile iklim değişikliğinin getirdiği olumsuzluklar, kuraklık, kimyasalların çok fazla kullanımı ile kirletilen, çoraklaşan topraklar, savaşlar ve ülkeler arası politikalar oluşturacak. Öncelikle tarımın önemli bir sektör olduğu bilinci hem devlet hem üretici hem de tüketiciler tarafından benimsenmeli ve doğru kararlar verilmeli. Tarımda kendine yeterli, ihracata yönelik kaliteli ürünler yetiştirmek için bütün kaynaklardan istifade edilerek pozisyon alınmalı ve toplumun refah seviyesi artırılmalı. Türkiye olarak çok verimli ekilebilir alanları, çok geniş ürün desenine sahibiz. Fakat üretim desenini belirleyecek, üreticiyi yönlendirecek bölgesel anlamdaki çalışmalar bu noktada çok önem arz ediyor. Bunun yanında tarla ve bahçe bitkilerimizin üretim kalitesi ile birlikte maalesef ihracat oranımız çok düşük. En önde gelen ürünlerimizde yüzde 10'ları bulmayan ihracat oranımızı artırmalıyız. İhracatın hem kaliteli ürün yetiştirmede hem üreticimizin gelirini arttırmada hem Türkiye'ye döviz getirisinde ciddi ekonomik fayda sağlayacağı kesin.